

Fran Erjavec.

Meseca januarja tekočega leta smo izgubili jednega ónih velezaslužnih pisateljev slovenskih, ki delajo vse svoje življenje v to, da bi pridobili daleč po širokem svetu čast in spoštovanje slovenskemu imenu in narodu. Ta plemeniti naš pokojnik, čegar delovanje je bilo za našo književnost rekel bi največje važnosti in koristi, čegar ime se bode proslavljalo, dokler koli bode poštenih Slovencev v našem narodu, bil je — Fran Erjavec.

Da uvidiš tudi ti, mila slovenska mladina, kaj znači pridnost in vztrajnost in kako daleč dožene človek, ako vže zgodaj pridno dela in se uči, podaje ti „Vrtec“ prav ob kratkem življenje in delovanje tega za naš ubogi narod toli zaslužnega možá.

Fran Erjavec se je porodil v 9. dan septembra 1834. l. na Poljanah v Ljubljani. Oče Miha mu je bil izobražen mož, ki je zvršil šest latinskih šol ter je bil vojak, pozneje mejač. Mati se mu je zvala Eliza Bezljaj, ki je spajala v sebi vse telesne in dušne lepote dobre in skrbne matere. Početne nauke in latinske šole je Fran Erjavec zvršil v Ljubljani, višje šole pa na Dunaji. Učil se je na Dunaji od jeseni 1855. l. do jeseni 1859. leta. Potem je bil jedno let na Dunajskem Terezijšči za prefekta, od koder je 1860. l. otišel v Zagreb na realko za profesorja. V Zagrebu je služil deset let ter 1871. leta otišel za profesorja na višjo realko v Gorico, kder nam ga je nemila smrt pobrala v najkrepkejši dōbi njegovega življenja.

Fran Erjavec je delal v slovenski književnosti na leposlovnem in prirodoepisnem polji. Še kot dijak je priobčeval svoje prve duševne proizvode v tako zvanih „Vajah“ a njegov prvi natisneni spis je bil „Mravlja“ v Janežičevji Koledi za 1858. leto. Ta njegov sestavek stoji kot vzgled posebno lepega in zanimivega popisovanja. Mnogobrojni so Erjavčevi spisi, ki se nahajajo po raznih slovenskih časopisih in katere bode treba zbrati ter v posebnih samostojnih zvezkih izdati, da se dostojno ocení pisateljsko delovanje in velike zasluge Erjavčeve za našo slovensko književnost. Tu naj navedemo samo nekatera večja samostojna književna dela Erjavčeva, ki dovolj pričajo, kako neumorno je bilo njegovo delovanje na slovstvenem slovenskem polji in koliko je zgubila slovenska znanstvena, ukovita in zabavna književnost s takim možem, kakršen je bil naš Fran Erjavec. Leta 1863. je izdal v Celovci „Kitico Anderssenovih pravljic“; dalje knjigo „Živalstvo“ (prevod A. Pokornega: Das Thierreich), katero je izdala družba sv. Mohora 1864. l. Pozneje je prišla ta knjiga vsa predelana na svitlo z naslovom: „Prirodopis živalstva s podobami“ in 1883. l. v tretjem natisku zopet predrugačena, ki je znana vsakemu slovenskemu dijaku. Znana vam je tudi njegova izvrstna knjiga „Naše škodljive živali“ in kdo ne pozna najlepše knjige, ki jo imamo v slovenskem slovstvu z naslovom „Domače in tuje živali“ (izdala družba sv. Mohora). Velike vrednosti so tudi Erjavčeve knjige „Prirodopis rudninstva ali mineralogija“ (1883. l.), ki se rabi kot šolska učna knjiga, in prevod Woldřichove „Somatologije“ (1881. l.). Iz Schödlerjevega spisa „Knjige prirode“ je zdelal Erjavec „Botaniko“ in „Zoologijo“, kar je oboje izdala Matica Slovensko 1875. l. Vse to nam kaže kako neumorno in pridno je delal Fran Erjavec za našo slovensko književnost. In koliko bi bili še dobili iz njegovega spretnega peresa, ako bi nam ne bila neusmiljena smrt pokosila tako uzornega slovenskega pisatelja v njegovih najboljših letih. Razven tega je bil Erjavec zvest narodnjak, značajan mož, najboljši soprog in skrben oče, zatorej bodi nam v posnemo.

In ti, slovenska mladina, uči se od njega pridnosti in delavnosti ter se pazi, da ne izgubiš nobenega dne, marveč trudi in uči se, da si pridobiš vže zgodaj óno znanje, s katerim moreš pozneje koristiti domovini in sebi.

T.

